

Әбуев Қадыржан Қабиденұлы

тарих ғылымдарының докторы, профессор

Әбуев Қадыржан Қабиденұлы 1938 жылы 26 желтоқсанда Солтүстік Қазақстан облысы Көкшетау ауданының Талап ауылында дүниеге келген. 1962 жылы К. Ушинский атындағы Петропавл педагогикалық институтының тарих-филология факультетін бітірген. 1969-1972 жылдары Алматы шет тілдер педагогикалық институтының КОКП тарих кафедрасы жанындағы күндізгі аспирантурада оқыды. 1976 жылы ақпанда кандидаттық диссертацияны, ал 2002 жылы Ресей Федерациясы Омбы мемлекеттік педагогикалық университетінің диссертациялық кеңесінде "Абылай ханның қазақ жерлерін біріктіру және қазақ-орыс қатынастарын нығайту жөніндегі қызметі" тақырыбында докторлық диссертация қорғады.

Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері, Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университетінің Отан тарихы және "Рухани Жаңғыру" кафедрасының профессоры. Қ.Қ. Әбуевтің ғылыми зерттеулері алуан түрлі. Олар: XVI ғасырдағы Қазақстан тарихы мен XX ғасырдың басы, XVIII – XIX ғасырлардағы Орталық Азиядағы халықаралық қатынастар, қазақ-қытай қатынастары: тарих және қазіргі заман. Қ. Қ. Әбуев Қазақстаннан тыс жерлерге танымал тарихшы-зерттеушілердің қатарына жатады. Ол қазақ-орыс қарым- қатынасын зерттеуге және өзінің практикалық қызметінде Қазақстан мен Ресей арасындағы ғылыми және мәдени байланыстарды нығайтуға зор үлес қосты. Бұл, ең алдымен, қазақ-орыс өзара қарым-қатынасы, Қазақстанның Орыс мемлекеті құрамындағы интеграциясы, Солтүстік-Батыс Қазақстанның отарлану және әлеуметтік-экономикалық даму тарихы мәселелеріне арналған.

Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу кезеңінде 280-нен астам ғылыми жұмыс дайындалып, жарық көрді. Қ. Қ. Әбуевтің ғылыми жетекшілігімен "Ақмола облысы" (2009ж.), "Ш.Ш. Уәлиханов" (2010ж.), "Абылай хан" (2013ж.) атты үш энциклопедия, 8 монография және бір оқу құралы басылып шығарылды.

Оның монографиялық басылымдары ең жоғары наградаларға ие болды. Халықаралық кітап көрмелері: "Абылай хан: замандастары мен мұрагерлері" - Лондон, 2017 жыл; "Шоқан Уәлиханов және оның замандастары" - Майндағы Франкфурт, 2017 жыл; "Қазақ-орыс қатынастары контекстіндегі Сібір хандығы" - 2017 жыл.

Қ. Қ. Әбуевтің бастамасымен және белсенді қатысуымен Көкшетауда бірқатар республикалық және аймақтық ғылыми-практикалық конференциялар өткізілді. Олар: 1985 жылы Ш. Ш. Уәлихановтың 150 жылдығына, 1991 жылы-Абылай ханның 280 жылдығына, 2006 жылы – Отан тарихының өзекті мәселелеріне арналған. Жыл сайын "Уәлиханов оқулары" және т. б. ғылыми-практикалық конференциялар өткізіледі.

К. К. Абуевтің ғылыми жетекшілігімен 4 адам кандидаттық, 18-ден астам адам магистрлік диссертациялар қорғады, 4 докторант пен 8 магистрант ғылыми зерттеулермен айналысты.

Қ.Қ. Әбуев 1974 жылдан университеттің Ғылыми Кеңесінің мүшесі, 2005-2010 жылдары Е.Букетов атындағы Қарағанды университетінің жанындағы докторлық диссертацияны қорғау жөніндегі диссертациялық Кеңестің мүшесі болды.

К.К. Абуевтің ғылыми-зерттеу жұмысы Азия және Африка елдері институтымен, Ресей Халықтар Достығы университетінің отандық тарих кафедрасымен, Ф.Достоевский атындағы Омбы мемлекеттік университетінің революцияға дейінгі Отандық тарих кафедрасымен, Башқұрт мемлекеттік университеті тарихнама және деректану кафедрасымен және еліміздегі жоғары оқу орнындағы көптеген қазақстан тарихы кафедраларымен ынтымақтастықта жүзеге асырылды.

Ғылыми-зерттеу қызметінің нәтижелері шетелдік және республикалық басылымдардың көптеген жарияланымдарында көрініс тапқан.

Қ. Қ. Әбуев ғылыми-педагогикалық жұмысты қоғамдық қызметпен табысты үйлестіреді. Ол Ақмола облысы әкімдігінің ақпараттық тобының құрамында, Ақмола облыстық ономастикалық комиссиясының мүшесі, Ақмола облысының тарихи-мәдени мұра қорының қамқоршылық кеңесінің мүшесі және Қазақстан халықтары Ақмола Ассамблеясының мүшесі.

Еңбек қызметіндегі үлкен жетістіктері және Қазақстанның ғылымы мен білім беруінің дамуына қосқан үлесі үшін бірқатар үкіметтік наградалармен атап өтілді. ҚР БҒМ "ҚазССР халық ағарту ісінің үздігі" (1978 ж.), "ҚР ғылымын дамытуға қосқан үлесі үшін" құрмет белгілерімен, "Тыңға 50 жыл" медалімен (2004 ж.), Көкшетау қаласы әкімдігінің, Ақмола облысы әкімінің грамоталарымен марапатталған. ҚР БҒМ "ЖОО үздік оқытушысы" (2006, 2016) грантына ие болды, "ҚР Еңбек сіңірген қайраткері" (2008ж.), "ҚР жоғары білім беру ісінің құрметті қызметкері" (2011ж.) белгілерімен марапатталды. 2004 жылдың қорытындысы бойынша К. К. Әбуевке қала әкімдігінің сертификаты табыс етілді. Көкшетау мәдениет және білім

саласындағы жетістіктері үшін "Парасат" номинациясы. "Жыл маманы" номинациясы бойынша Ұлттық сертификат иегері (2013ж.), ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаевтың "Алғыс хатына" ие болды (2015ж.).

Ресей Жаратылыстану Академиясы ғылымға қосқан зор үлесі үшін халықаралық ғалымдар қауымдастығы кеңесінің шешімі негізінде профессор Қ.Қ.Әбуевты LABOREETSCIENTIA (еңбекпен және біліммен) орденімен марапаттады. 2019 жылдың 26 ақпанынан бастап Ресей Жаратылыстану Академиясының корреспондент-мүшесі болды.

Абуев Кадыржан Кабиденулы **доктор исторических наук, профессор**

Абуев Кадыржан Кабиденулы родился 26 декабря в 1938 году, аул Талап Кокшетауского района Северо-Казахстанской области. В 1962 году окончил историко-филологический факультет Петропавловского педагогического института имени К. Ушинского. В 1969-1972 гг. он учился в очной аспирантуре при кафедре истории КПСС Алма-Атинского педагогического института иностранных языков. В феврале 1976 г. защитил кандидатскую диссертацию, а в 2002г. на Диссертационном совете Омского государственного педагогического университета Российской Федерации защитил докторскую диссертацию на тему: «Деятельность Абылай-хана по объединению казахских земель и укреплению казахско-русских отношений».

Заслуженный деятель Республики Казахстан, профессор кафедры Отечественной истории и «Рухани Жаңғыру» КГУ им. Ш.Уалиханова. Научные исследования Абуева К.К. разнообразны, это история Казахстана в XVI– начало XX вв., международные отношения в Центральной Азии в XVIII – XIX вв., казахско-китайские отношения: история и современность. К. К. Абуев принадлежит к числу историков-исследователей, известных далеко за пределами Казахстана. Он внес огромный вклад в изучение казахско-русских взаимоотношений, а в своей практической деятельности – укрепление научных и культурных связей между Казахстаном и Россией. Его основные труды посвящены крупным и сложным проблемам истории Казахстана и России XVI-XVIII вв. Это, прежде всего, – вопросы казахско-русских взаимоотношений, интеграции Казахстана в составе Русского государства, истории колонизации и социально-экономического развития северо-западного Казахстана.

За период проведения научно-исследовательских работ были подготовлены и изданы более 280 научных работ. Большой популярностью у студентов и учащихся пользуются все изданные Кадыржаном Кабиденулы книги, в том числе «Кокшетау. Исторические очерки», «Хан Абылай и его время», «Қазақстан: тарих және тағылым», «Словарь исторических и политологических терминов» (на казахском и русском языках). Под научным руководством К.К. Абуева подготовлены и изданы три энциклопедии «Акмолинская область» (2009г.), «Ч.Ч. Валиханов» (2010г.), «Абылай хан» (2013г.), 8 монографий и одно учебное пособие.

Его монографические издания удостоены самых высоких наград: Международных книжных выставок: «Абылай хан: современники и наследники» - Лондон, 2017 год, «Чокан Валиханов и его современники» - Франкфурт-на-Майне, 2017 год, «Сибирское ханство в контексте казахско-русских отношений» - 2017 год.

По инициативе и деятельном участии К.К. Абуева в Кокшетау проведены ряд республиканских и региональных научно-практических конференций: в 1985 г., посвященная 150-летию Ч.Ч. Валиханова, в 1991 г. – посвященная 280 – летию хана Абылая, 2006 г. – посвященная актуальным вопросам Отечественной истории. Проводятся ежегодные научно-практические конференции «Валихановские чтения» и др.

Под научным руководством К.К. Абуева защитили кандидатские диссертации 4 человека, магистерские диссертации более 18 человек, занимались научным исследованием 4 докторанта и 8 магистрантов.

Абуев К.К. с 1974 г. являлся членом ученого Совета университета, в 2005-2010 гг. являлся членом диссертационного Совета по защите докторской диссертации при Кар. ГУ им. Е. Букетова.

Научно-исследовательская работа К.К. Абуева осуществлялась в сотрудничестве с Институтом стран Азии и Африки МГУ им. М.В. Ломоносова, с кафедрой Отечественной истории Российского Университета Дружбы народов, кафедрой Дореволюционной Отечественной истории Омского Государственного университета им. Ф.Д. Достоевского, кафедрой историографии и источниковедения БАШГУ РФ и многими кафедрами истории Казахстана вузов РК.

Результаты научно-исследовательской деятельности отражены во многих публикациях зарубежных и республиканских изданий.

К.К. Абуев успешно сочетает научно-педагогическую работу с общественной деятельностью. Он входил в состав информационной группы

Акмолинского областного акимата, член Акмолинской областной ономастической комиссии, а также член попечительского Совета Фонда историко-культурного наследия Акмолинской области, член Акмолинской Ассамблеи народов Казахстана.

За большие достижения в трудовой деятельности и вклад в развитие науки и образования Казахстана отмечен рядом правительственных наград. Награжден почетными знаками МОН РК «Отличник народного просвещения КазССР» (1978г.), «За вклад в развитие науки РК», медалью «Тыңға 50 жыл» (2004г.), грамотами Кокшетауского городского акимата, Акима Акмолинской области. Удостоен гранта МОН РК «Лучший преподаватель вуза» (2006, 2016), награжден знаками «Заслуженный деятель РК» (2008г.), «Почетный работник высшего образования РК» (2011г.). По итогам 2004 года К.К. Абуеву вручен сертификат Акимата г. Кокшетау за достижения в области культуры и образования в номинации «Парасат». Являлся обладателем Национального сертификата в номинации «Специалист года» (2013г.), удостоен «Благодарственного письма» Президента РК Н.А. Назарбаева (2015г.).

За большой вклад в науку Российская Академия Естествознания на основе решения Совета Международной Ассоциации ученых наградила профессора К.К. Абуева орденом LABOREETSCIENTIA (Трудом И Знанием). С 26 февраля 2019 года являлся членом-корреспондентом Российской академии естествознания.